Štev. 52. V Ljubljani, 29. decembra 1923. Leto III.

Poštnina pavšalirana.

Uredništvo in upravništvo lista je v Ljubljani Breg št. 12. Telefon 119.

AVTONOMIST

Glasilo „Združenja slovenskih avtonomistov“.

Izhaja vsako soboto.

Celoletna naročnina 50·— D mesečna 4·— „ Inozemstvo celoletno 100 D. ... najo: 560 D, soraz- — Pri malih oglasih beseda 50 p.

Knjižnica - Slovenskega

Kaj hočemo?

Lastno zakonodajo na lastnih tleh vzrastlega slovenskega ljudstva!

Bilanca.

(Pregled nazaj in v naprej.)

Dober gospodar ob koncu leta napravi pregled o svojem delu za celo leto nazaj in naredi načrt za prihodnje leto. Tako tudi mi, ki se štejemo med **dobre** gospodarje.

Začeli smo s svojim listom v aprilu l. 1921. Tedaj, ko smo videli, kam vodi politična in gospodarska smer tedanje „konstituante“. Bili smo **prvi** — objektivna politična zgodovina nam bo to morala priznati! — ki smo v Sloveniji dvignili prapor slovenske kulturne avtonomije, državne politične federacije in pa republikanstva. Bili smo besedniki načel, katera smo znanstveno in politično v teh treh letih prepričevalno utemeljili. Bili smo med Slovenci **prvi,** ki smo si postavili in razložili naš politični cilj: **priboriti državnost narodu, iz katerega smo izšli, katerega pošteni sinovi smo in hočemo tudi ostati.** Zastopali smo **socijalno pravičnost in socijalne zahteve ljudstva s tem,** da smo bili glasniki **človečanstva, miru** med narodi in **ljudske vlade** v vseh panogah javnega političnega in gospodarskega življenja. V zadnji, božični številki, smo zelo jasno razložili „Kaj hočemo?“

Kako je bilo?

Ko smo nastopili, so nas vehementno napadli. Demokrati so ustanovili celo poseben list, v katerem so nas pobijali. Ta list se je imenoval „Pondeljek“. Nikoli ga nismo vzeli v misel, kajti pokazalo se je, da se mi ne moremo kregati ž njimi. Mi smo se bojevali z uma svetlim mečem, nasprotniki pa s psovko. Toda to je bil le en sam list, za katerim pa niso zaostajali „Jutro“, „Slovenski Narod“ in drugi centralistični in hlapčevski listi in lističi. Vsa njih metoda je bila, oblatiti in ubiti posamezne osebe, ki so od početka stale na čelu našega gibanja. Dosegli niso nič, mi smo ostali zmagoviti, kajti na naši strani je bila pravica, resnica in človečnost, na nasprotni strani pa laž, neiskrenost in neumnost.

Čas od aprila 1921 do danes za nas res ni bil lep in ugoden. Naše ljudstvo in naše politične stranke so bile še pijane od nekakega „jugoslovenstva“. Vsi so bili pozabili na to, da živi tu **kmečko in delavsko ljudstvo,** ki se imenuje **slovenski narod.** Slovenski narod pa ni tista pokvarjena gospoda, ki živi le od dela drugih, ki pijančuje po „narodnih veselicah“, ki uprizarja „narodne“ parade, **ampak slovenski narod so tisti kmečki, obrtniški in delavski ljudje, ki delajo in ustvarjajo za človeštvo potrebne dobrine.**

Ali smemo biti razočarani?

Vemo, marsikdo je mislil, da bo zmaga lahka in hitra. Mi smo vedeli, da ne bo, ker poznamo zgodovino in težave, katere je treba premagati v velikem boju. Če hočeš dobro pripravljenega in močnega nasprotnika premagati, se moraš tudi dobro pripraviti za ta boj. Ali pa je bilo slovensko ljudstvo tudi pripravljeno? Ni bilo! Že večkrat smo razložili, kako so naše ljudstvo v **preteklosti** zanemarjali v res **samostojnem** političnem mišljenju. Naše ljudstvo se mora šele **naučiti politično samostojno misliti!** To smo mi vršili; z uspehom ali brez uspeha — to pokaže bodočnost. Zato je bil naš list tisti **politični vodnik,** ki se iz njega nista učila le kmečki in delavski človek, ampak tudi gospoda, katera nas sovraži; mi jo pa vsled njene dvojne tiransko-hlapčevske duše samo zaničujemo. Dokaz temu je, da ljudstvo naš list **rado čita,** ker je v njem **poučno in koristno berilo,** pa nič praznih ali osebnih čenčarij. Ljudstvo, njegove naloge in potrebe, so nosilec našega lista in njegovih smernic. Zato se razširja bolj in bolj. Naše vrhovno socijalno načelo je bilo in bo: **Ostati in stati na domači grudi, spoznavati težave in nadloge njenih ljudi in zastopati njihove koristi!** Smo toraj glasniki **slovenskega ljudstva** in njegovih interesov, pa nikogar druzega.

Naš list trn v peti!

Ponovno smo že imeli priliko, da utihnemo! Ponujal se nam je denar ali pa dobre službe. Odbili smo ponudbe brez nadaljnega, kajti **poštenost mora biti tudi v politiki.** Drugi zopet nas ne vidijo radi iz drugih vzrokov. Mi pa pravimo, da pošteno in iskreno **vzgojno politično** delo ne more biti nobenemu v škodo, ki z ljudstvom **resno in pošteno** misli. Zato kljub javnim in prikritim nasprotnikom našega lista pričakujemo **zvestobo za zvestobo.** Siliti se pa seveda nočemo in se ne bomo. Ako slovensko ljudstvo tega **svojega** lista noče, ga kratkomalo ne bo več naročevalo, mi pa bomo rešeni velike, težke in neprijetne naloge. Ako slovensko ljudstvo našega dela ne potrebuje, ga bo odklonilo in **mi bomo njegovo odločitev respektirali.** Toda, ker tičimo tako globoko v naši rodni zemlji, katero ljubimo, tako tesno v sredini naših slovenskih ljudi, **smo prepričani,** da naše delo še ni končano, temveč, da smo šele pri začetku. Pošta nam prinaša dnevno nove somišljenike in naročnike; **mi še vedno rastemo. In to je prav!** Ne bomo odnehali, temveč šli bomo po smernicah, ki jih zastopamo, do konca.

Ali smo dosegli doslej tudi kaj praktičnega?

Praktično smo dosegli, da se danes slovensko ljudstvo čuti kot politična in gospodarska samosvoja skupina, **da se čuti kot narod!**

Praktično smo dosegli, da naše ljudstvo danes premišlja o svojih **dolžnostih in pravicah** kot narod!

Praktično smo dosegli, da se je slovenska politika v obče nekoliko bolj orijentirala **napram Hrvatom** in je spoznala potrebo bojevati se ž njimi skupno, na eni fronti, kot **enakopraven član,** za pametno ureditev te naše nove države!

Praktično smo dosegli, da se danes že v najširših krogih ljudstva govori o potrebi **federativnosti** na načelih **ljudskega republikanizma!**

Praktično smo v **valutni borbi** veliko koristili ljudem, ki so nas poslušali, kar dokazujejo številna pismena priznanja naših bralcev!

Praktično smo v nedavni kampanji proti **pretiranim davščinam** prihranili slovenskemu ljudstvu mnogo milijonov, ker bi brez naše kampanje **belgrajski** davčni vijak v Sloveniji pritiskal še veliko hujše, kar pozitivno vemo.

Praktično smo se vtikali v vsa **važna dnevna vprašanja** in dosegli, da se je na našo besedo vsepovsod polagalo važnost!

Praktično smo dosegli, da se je **dvignila politična vzgoja** slovenskega človeka, kateri smo dali novo, res **moderno smer!** To pa je nedvomna naša zasluga, ki smo na njo res ponosni.

In tako dalje.

Nova stranka?

Pogostokrat slišimo o tem šepetati. Zato je potrebno, da tudi o tem povemo svoje.

Mi smo že toliko poučeni v socijološki vedi, da vemo: Političnih strank se ne more „delati“! V letih po državnem preobratu smo bili vsi priča številnih poskusov „delati „nove“ stranke, Vemo, kaj so bili ti poskusi. „Nove“ stranke so z velikim pompom nastale in so kmalu žalostno prenehale. **Takih strank mi ne maramo! Stranka, ki je res dobra in trajna, nastane sama in naravnost v narodu, zaradi njegovih političnih in gospodarskih potreb. Stranka, ki je ne rodi narod sam iz sebe ni nobena stranka!** Današnje razvaline nekdanjih strank so priča, da nekaj ni v redu. Prva pijanost po l. 1918. je minila, ljudje so se na svoje veliko začudenje nenadoma znašli v britki realnosti, ker jih je vsakodnevno življenje začelo tiščati na vseh oglih in koncih. Prva posledica tega je, da so se pri nas ljudje zopet zavedli svo-

---

LISTEK.

30

Kmečki punt.

Hrvaško napisal August Šenoa.

„Lahko noč,“ odgovori Stjepko, poda kmetu roko in odide. Črez nekaj časa se je čulo v nočni tišini, kako peketa konj proti Golubovem in kako se peket med bregovi vedno bolj izgublja. Gubec pa je še dolgo sedel pod orehom, opiral glavo v dlani in v sredi trde noči iskal jasnih dni. Ko je tako razmišljal, je brzo korakal od Stubice proti Susjedu nekoliko postarni Andro Mogaić, Gjurin domačin in stric, ter je še isto noč šel v gozd k gospodarju.

*

Ko je drugo jutro okoli devete Matija Gubec prišel do sela Ivanca ob cesti, mu je povedal znanec, da je Gjuro Mogaić že pred dobre pol ure šel mimo in krenil proti krapinskemu mostu, in ko je prišel v selo pod Susjed, je imel kaj gledati, toliko je bilo šuma in šundra. Ob lesenih stebrih je stalo mnogo privezanih konj, na cesti in po kočah pa so kričali čudni ljudje — Madžari, Štajerci, Slavonci, Posavci, vsi v kapah in modrih plaščih, čudni ljudje, vražja četa, kakor da so jo vrane iz vseh koncev sveta nanosile v to krotko vas. Jela Filipička, ki se je bila baš napravila z doma, je spotom Gubcu povedala, da so ti ljudje konjeniki gospoda Taha iz Kaniže, pravi strah. ker da že v celi vasi ni nobene kokoši ne gosi in dekleta in mlade žene si ne smejo upati črez prag, samo njej da se ni treba bati teh pasjeglavcev, ker je že prestara, hvala Bogu! Na srečo, je rekla, bo to imetje s svojim gospodarjem črez tri ali štiri dni odšlo na Madžarsko, toda prej bo še mnogo joka, ker bo Tahi iz vseh vasi jemal neoženjene fante s silo med konjenike in potem se naj Bog usmili ubogih mater. Gubca je pri tem nekaj zazeblo, toda ne da bi se brigal za vpijoče konjenike, je rekel starki „Z Bogom!“ in krenil navkreber proti gradu. Zunanja vrata so bila na stežaj odprta, kmetje, sluge, častniki in vojaki so hodili kramljajoč in vpijoč skozi njih; Gubec je tako lahko brez ovire prišel na prvo dvorišče. Ne daleč od vrat se je s hrbtom na zid naslanjal majhen debeluhar v temni halji, nabreklega lica, sršečih črnih brk in šilastega nosa, in je nepremično gledal, kaj se na dvorišču godi.

„Ali čujete, dragi človek,“ je rekel Gubec in se približal slugi.

„Kaj?“ je zaklical sluga in kmeta pomeril od pet do glave.

„Kje je milostni gospod Tahi?“ je vprašal Gubec.

„Tam!“ je zopet zaklical sluga in pokazal s prstom starca sredi dvorišča, nato pa zopet bulil v svet. Gubec je pogledal, kamor mu je sluga pokazal.

V sredi prvega grajskega dvorišča je stal postaren človek srednje rasti, kratkih nog in kratkih rok, nenavadno močan. Med visokimi pleči mu je čepela debela, zašpičena glava; nad ozkim in visokim čelom so se mu vili dolgi beli, volneni lasje. Lice njegovo je bilo rdeče, surovo, nos top, nosnice široke, ustnice debele, brki dolgi, beli. Izpod belih obrvi, ki so bile nasršene kakor dve metlici, mu je škililo dvoje sivih oči, ostrih, toda vedno nekoliko mežečih. Preko čela se mu je vlekla rdeča brazgotina, od nosnic k ustom pa dve gubi, tako da se je obraz vedno zlobno režal. To je bil Ferdo Tahi, baron na Štatenbergu. Desnico je zataknil v odpeto zeleno suknjo, v levici je na hrbtu držal bič; noge, odete v irhaste hlače, in obute v visoke škornje, je široko razkoračil in gledal, kako je črnolas, vražji mladenič, oblečen v modro sukno, zabavljajoč in preklinjajoč krotil besnega konja. Mladeniča je iz okna notranjega gradu gledala tudi druga oseba — postarna gospa z belimi lici in črnimi očmi in lasmi, ki se ji je na finem nosu in na privihanih ustnicah poznal sled roda Zrinjskih in oholost. Gospa v svetli zeleni halji in v beli čepici je sodeč po licu bila vsekakor mladeničeva mati. Da, bila je Helena Zrinjska, omožena Tahova, nje mladi sin Gavro pa je bil bolj deček ko mladenič, bolj vražič ko gospodič. V strani od gospodarja je stalo nekaj kmetov z odkritimi glavami in kmetica, ki je držala v rokah malo dete in bridko jokala.

„No, Gavro, he, Gavro! Stisni ga, obuzdaj ga!“ je klical s hripavim grlom Tahi, ne da bi se zmenil za ljudi. Beli konjič. je bil divjega, turškega plemena. Zvijal se je kakor besen, postavljal se na zadnje noge in stresal grivo, toda mladenič je stisnil stegna, se naslonil konju na vrat in privil nanj kakor slak, kakor kača.

(Dalje prih.)

jega **slovenstva** in naposled tudi tega, da je to slovenstvo zelo **resna socijalna** tvorba, ki ima **kmečki, obrtniški in delavski** značaj in položaj. Stranke se naj rode naravnost iz naroda, ako je to potrebno iz političnih, socijalnih in gospodarskih vzrokov. Mi vemo danes le to, da je med slovenskim ljudstvom močno gibanje, ki zahteva **federacijo, pravo ljudsko samoupravo in republikansko vladovno obliko** ter odstranitev **pokvarjene gospode** od odločilnih upravnih mest države. Stara in nova zgodovina sveta nas uči, da takšna gibanja ustvarjajo časih — čudeže!

Kam tedaj?

Kar lepo po začrtani poti naprej do končne zmage! Mi **verujemo** v to zmago, zato bo tudi prišla. Prišla bo, ako jo naše ljudstvo **hoče.** Hoteti in delati — to je vsa skrivnost političnih uspehov na svetu. **Hočemo** uveljaviti vsepovsod načelo človečanstva; **hočemo** lastno državnost za naš narod; **hočemo** pravo kmečko in delavsko vlado, ker sta ta dva stanova v Sloveniji v veliki večini; **hočemo** mir med narodi; zaradi tega smo za republiko, ki zmgauje vsepovsod med civiliziranimi, velikimi in malimi ljudstvi.

Nočemo pa nasilstva, ne materijelnega ne duševnega! **Nočemo** komande ne v šolstvu ne v prosvetnem življenju v obče. **Nočemo** militarizma ne na zemlji, ne na vodi, ne v zraku! **Nočemo** porodic in političnih klik! **Nočemo** nadvlade ne kapitala, ne vojaštva, ne birokracije!

Svobodo, samoodločbo naroda hočemo!

*

„Od smokve pa se učite prilike: Kadar se že njena veja omladi in požene listje, veste, da je blizu poletje. Tako tudi vi: Kadar ugledate, da se te reči godé, vedite, da je on blizu vrat. Resnično vam povem, da prejde ta rod, dokler se vse te reči ne zgode. Nebo in zemlja preideta, a besede moje nikdar.“ (Sv. Marko, pogl. 13.)

*

Kdor je z nami, naj nam poda roko! Ni se treba bati ali obupati. V naš list piše toliko poštenih, tako plemenitih in izobraženih ljudi, da ni zaman na glasu, **da je najboljši slovenski list!** Tudi Vi, ki ste najmanj vešči pisavi, primite za pero in mi pišite o svojih nadlogah in težavah po svoje, da bo svet vedel o njih. In če pridete skupaj z znancem kjerkoli, vpoštevajte ga: Ali bereš „Avtonomista“? In če bo zanikal, ga pregovorite, da si ga pusti poslati od nas na ogled. Ko ga bo bral enkrat ali dvakrat, gotovo postane naš, ako je pameten. Tako boste z lahkoto spoznali, ali je človek, ki občujete ž njim, pameten in iskren ali ne.

Mi smo z Vami!

Pomen federalizma.

Mnogokrat beremo v vladnih centralističnih listih trditev, da je federalizem samo neka sitnost ali „kaprica“ raznih nezadovoljnežev, ki se jim še vedno toži po stari Avstriji.

Na prvi pogled bi človek utegnil reči, da je temu res tako. Ali ni vseeno, če imamo centralistično ali pa federativno urejeno državo? Samo da se ljudem dobro godi, pa je! Ali ne slišimo take besede mnogokrat iz priprostih, pa tudi iz učenih ust? Ali ne begajo razni „drobtinčarji“ in „milostnjakarji“ po raznih shodih s takimi besedami?

Stvar je pa v resnici nekoliko drugačna in zato hočemo na kratko razložiti **globlji** pomen federalizma.

V srednjem veku so smatrali, da je kralj gospodar in **lastnik** cele države. Kralj je dajal svojim „zvestim“, t. j. raznim knezom, grofom in vitezom kar cele dežele **v najem.** Zato pa so morali ti „najemniki“ dajati kralju letni davek v denarju in v krvi.

Kmet takrat ni bil svoboden, ampak navaden tlačan. Priprost človek sploh ni imel **nobenih pravic.** Ljudje so sicer jedli, pili in se množili, ampak to so plemenitaši trpeli le za to, ker so ljudi potrebovali. Grajščak je kmeta zaprl, kadar ga je hotel, in ga odrl, kolikor je hotel. „Človek“ se je začel šele pri baronu, kakor je dejal neki plemenitaš.

Pred 150 leti približno pa je začela pihati po Evropi neka druga sapa. Na Francoskem so se našli ljudje, ki so začeli govoriti nekaj o **„človeških pravicah“.** Ta misel, da je vsak človek — **človek,** je začela ljudi kar zajemati in se je s tako silo razširila, da se je razvnela v razmeroma kratki dobi v silovit požar velike francoske revolucije, ki ni bila nič drugega v svojem jedru **kakor boj za priznanje človeških pravic vsem, ki so ustvarjeni po božji podobi in človeški postavi.**

Ta boj je bil dolgotrajen in trd in je zahteval na tisoče človeških žrtev. Zmagala je seveda pravica in po nekaj desetletjih so ljudje po Evropi prosto dihali, ker so postali **ljudje.**

Grajščakov je bilo konec in ž njimi vred tudi konec nasilja. Na mesto sile je stopila pravica in je stopilo sodišče in uveljavilo se je načelo, da velja postava za vse v enaki meri. Močni ljudje niso smeli več samolastno pretepati šibkejših in „plemeniti“ gospod je postal pred rednim sodiščem toliko vreden kakor najbolj umazan kmet in delavec. Bile so sicer tu in tam še vedno izjeme, da je pravica nekoliko zamižala, ampak v splošnem je zavladalo **načelo enakopravnosti. Kmet je dobil svojo zemljo v svojo neomejeno last, delavec je postal neomejen gospodar svojega zaslužka,** iz „podanikov“ smo postali **državljani.** Tako primeroma je izgledal **boj za pravico posameznega človeka.** Ta boj pa še danes ni končan, **ampak se nadaljuje v obliki boja za pravice narodov.**

Kakor so bili nekdaj zasužnjeni posamezni ljudje, tako so danes zasužnjeni tudi narodi, zlasti mali. Kakor so nekdaj grajščaki pobirali posameznim kmetom njihov pridelek in jih vtikali v vojake, tako odirajo danes velekapitalistični veliki narodi male. Nekdaj kmet ni imel svojega gospodarstva, kjer bi bil on sam neomejen gospod — ravno tako mali narodi (ali pa posamezni deli velikih narodov) nimajo svoje zemlje v svoji neomejeni lasti. Kakor pa so se kmetje nekdaj borili za priznanje svoje pravice do tiste zemlje, ki so jo oni obdelovali, tako se danes bore mali narodi za svojo svobodo, da bi gospodarili sami in plačevali davek sebi, ne pa drugim.

Gospodar na svoji zemlji pa ne more postati noben narod, dokler nima svoje države. In če že ne more imeti sam svoje popolnoma neodvisne države, hoče imeti vsaj toliko neodvisnosti, da ima zavarovane vsaj svoje glavne pravice, čeprav živi v družbi in zvezi z drugimi.

Kar je bil torej nekdaj boj za človečanske pravice kmetov in delavcev, to se danes nadaljuje kot boj za priznanje pravic **malih narodov.** Tudi ti hočejo biti svoji gospodarji na svoji zemlji in se nočejo dati več izžemati od nikogar. Kar jaz pridelam, bo moje — tako pravita kmet in mali narod. Boj obeh je popolnoma enak!

Ali razumete sedaj, zakaj so danes vsi pametni ljudje **federalisti?** Ali razumete sedaj, kaj se to pravi, imeti lastno državo?

Zato se nam zdi naravnost neverjetno, da tega boja nikakor ne more ali noče razumeti — slovenska inteligenca . . .

Tolaži nas na okolnost, da je federalist **slovenski kmet.** Ta ve, zakaj!

Iz zgodovine severnih dežel.

Na severu Evrope leži velik **skandinavski polotok.** Na tem polotoku obstojata danes dve državi, Švedska in Norveška. Nekdaj sta spadali te dve državi skupaj, danes pa sta obe popolnoma samostojni. Ločitev teh dveh držav je tudi za naše razmere jako poučna in zato jo hočemo na kratko ponoviti.

Švedi, Norvežani in Danci so se dolga stoletja neprestano vojskovali med seboj.

Prvi neodvisni kralj norveški je bil Harald (860—930). Njegov vnuk Olaf se je pokristjanil. Proti njemu so se dvignili razni plemenski poglavarji in se zvezali z Danci. Tako je prišlo do prvega ožjega političnega stika med Norvežani in Danci. Ta zveza je postala še tesnejša, ko se je norveški kralj Hakon VII. poročil z dansko kraljico. Dansko-norveški državi je pristopila tudi Švedska in tako je prišlo do velike Kalmarske zveze, ki so jo sklenili l. 1397.

Danski kralj Kristijan II. pa je vladal zelo krvoločno. Zato so se Švedi uprli in so si izvolili lastnega kralja Gustava Vasa. Danska in Norveška pa sta ostali še združeni.

Danski kralj Kristijan IV. se je umešal v veliko trideset letno vojsko, bil pa je premagan. Nekaj let pozneje se je zapletel v to vojno švedski kralj Gustav Adolf, ki je padel v bitki pri Lützen-u, toda Švedi so ostali zmagovalci.

Ta uspeh je napravil Švede objestne in naslednika Gustava Adolfa, Karl X. in Karl XII. sta vodila vojne skoro po vsi Evropi in proti vsem mogočim državam. Švedi so napadali tudi Dance in Norvežane in tako je skandinavska zveza razpadla.

Šele leta 1814. sta sklenili Švedska in Norveška zopet „važno“ zvezo. Takrat so izdelali tudi ustavo, ki je dajala Norvežanom mnogo svobode. Toda v tej ustavi je stala tudi določba, da imenuje kralj svojega namestnika za Norveško, ki je lahko Šved ali pa Norvežan.

Ta določba ustave je bila povod za nove boje. Ti boji pa niso bili več krvavi boji, ampak politični. Šlo je za revizijo ustave in za odstranitev omenjene točke, kar so Norvežani l. 1859. tudi sklenili v svojem deželnem zboru. Tega sklepa pa Švedi niso hoteli priznati, kar je povzročilo zopet novo politično napetost med obema deželama.

Koncem koncev pa so v teh bojih zmagali Norvežani in so izpremenili svoj **deželni zbor v pravo zakonodajno skupščino.**

Posebne vrste boj so bojevali Norvežani tudi za svojo narodno zastavo. Na kraljev ukaz so pridejali norveški zastavi še zvezni znak. Nekaj časa so Norvežani ta znak mirno trpeli, l. 1879. so se pa začeli temu znaku upirati. Po dvajsetletnem boju so Norvežani zmagali tudi v tem vprašanju.

Tako je prišlo polagoma tako daleč, da Norvežani in Švedi niso imeli nič skupnega kakor le še **kralja in ministra za vnanje zadeve.** Norvežanom pa je bilo še to preveč. Zato so začeli odločno borbo proti skupnemu ministru vnanjih zadev. Oni so rekli: Mi, Norvežani, smo pomorski narod, ki ima veliko brodovje in živi v prvi vrsti od trgovine. Švedi so pa kmečki narod. Kako naj sedaj švedski kmet zastopa naše trgovske in pomorske interese, ki jih prav nič ne pozna? Zato je norveški deželni zbor na kratko sklenil, da skupnega ministra vnanjih zadev ne prizna. Ta sklep so Norvežani trikrat ponovili, to pa vsled tega, ker je ustava določala, da **mora** kralj sklep potrditi, če ga deželni zbor trikrat sprejme. Tako so se Norvežani iznebili skupnega ministra vnanjih zadev. Ko pa je videl kralj, da že sploh nobene moči nima več, se je še on odrekel pravici do norveškega

Lojze Ude:

Upor slovenskega polka v Furlaniji.

(Poglavje iz naše zgodovine.)

Za ostale, med njimi frajtarja G. in korporala M., so menda odredili strogo preiskavo. Zelo surovo so postopali z njimi. Kljub temu, da je bilo njihovo življenje še vedno v nevarnosti, nas je precej pomirilo, da se jih je toliko vrnilo. Že smo si šepetali, da je tak čin mogel narekovati samo strah.

In res so začele krožiti čudne novice, nejasne sicer, vendar pa so poživile v nas čustvo, da se nekaj dogaja, nekaj ogromnega: češki polki da korakajo nazaj z belimi astrami na kapah namesto cesarskih rozet. Tudi drugi da se upirajo. Le škoda, da nismo videli niti enega dokaza za resničnost teh govoric.

Velika ovira enotnega delovanja posebno med častniki je bilo nepojasnjeno razmerje do Italijanov. Pred očmi mnogih slovenskih častnikov se je zvil naenkrat pekoč vprašaj: ali smo sploh prav storili, da smo se uprli? Zastonj je bilo vse dokazovanje. Nezaupanje proti Italijanom je bilo veliko. Še dobro, da ti častniki niso imeli na polk nobenega vpliva več. Le nadpor. P., trmoglav Gorenjec, ki ni verjel v Italijo, je s svojo slovensko, zelo vdano mu »šturmkompanijo«, ki pa ni bila pri polku, odmarširal na fronto in se boril z Italijani, kakor mi je pozneje pravil, še preko premirja 3. nov.

Še nikdar nismo čutili tudi tako jasno, kako rahle so naše zveze z zaledjem. Tako se je v dneh po uporu, ko so najmočnejše zaprli, v mnogih naših ljudeh čustvo zapuščenosti razpaslo do velike malodušnosti. V zaledju gredo naprej, to smo zvedeli tudi po nemških časopisih, a hudo nam je bilo, da tako brez nas. Več zaupanja smo zaslužili.

Hodili smo v tistih dneh tudi na vežbališče. Še marširati nismo znali več. Začeli smo soldaško obecedo. »Švarmlinijo« smo vodili, da se je »hudiču gravžalo«, kot je dejal četovodja P. Podpolkovnik Montjoje nas je drugi dan popoldne prišel pogledat. Morali smo defilirati. Mimo njega smo marširali malomarno in to ne, da bi se posebno potvarjali. Ko pa smo se za par korakov oddaljili od njega, smo na dano znamenje vzravnali postave in udarili ob tla, da je odmevalo. V splošnem pa je prevladovalo čustvo skrbi in negotovosti.

Včasih smo se srečali slovenski častniki na cesti ali kje drugje, a nismo mogli govoriti. Vse je bilo tako popolnoma nerazumljivo in nejasno, da se nam je zdela vsaka beseda odveč. Nekateri so hudo pili, ker za treznega je bilo prenapetosti nekoliko preveč. Tudi jaz sem pil. A ko je človek nagnil vrč k ustnicam, ga je bilo sredi požirkov naenkrat hudo sram. Očital si je strahopetnost, nezmožnost gledati usodi z vso neizprosno treznostjo v oči. Šele, ko je človek pomislil na to, da mu je nemogoče vse vedeti in razumeti, se je nekoliko pomiril in zaveroval v sile, ki stoje v ozadju vsega razvoja in ki ono, kar je človek započel z veliko vero in velikim pogumom, pomagajo završiti, kakor je dobro in prav. »Vztrajati je treba,« smo si ponavljali. Drugega nismo vedeli.

Bili so to težki dnevi. V celi svetovni vojni nisem pred temi dnevi doživel ničesar, kar bi bilo podobno tesni negotovosti, v kateri smo živeli takrat.

Sredi vse te zmedenosti čustev in misli pa je človek mogel videti prizore in slišati besede, ki so zelo krepile odpornost.

Tako se je zgodilo, da so se nemški patruli, ki je prišla iskat onega frajtarja in mladega fanta s kapo postrani, ponudili vsi tovariši, češ: vzemite tudi nas, nič manjši uporniki nismo kakor on.

Zaradi natančne ugotovitve so morali iti podčastniki prvega bataljona gledat mrtve upornike in druge, ki so padli v Codroipu. Vrnili so se mrki in tihi; čuden smehljaj je trepetal na ustnicah četovodje, ki mi je ponujal cigareto:

»Nate, poročnik, iz izropanega magazina je; še dosti jih imajo v Codroipu.«

(Dalje prih.)

prestola. Švedi in Norvežani so se torej popolnoma razdvojili.

Odkar pa so Danska, Norveška in Švedska postale samostojne in svobodne kraljevine, se je začel vzbujati v njih duh skupnosti pod imenom „skandinavstva". Dežele, ki so se nekdaj bojevale med seboj na nož, so začele za časa svetovne vojne voditi skupno prijateljsko politiko, in da je ta politika dobra, nam dokazuje visoka vrednost denarja skandinavskih držav.

Kako je v parlamentu?

Kaj je parlament? Eni odgovarjajo na to vprašanje, da je parlament hiša, kjer delajo poslanci postave, drugi zopet pa pravijo, da je parlament hiša, kjer ljudi „farbajo" in vlečejo za nos. Resnica utegne biti, kakor navadno, tudi v tem slučaju na sredi.

Pa pustimo šale na stran. Zgornji stavek, da je parlament hiša, moramo popraviti v toliko, da parlament ni hiša, ampak da le zboruje v hiši. **Parlament tvorijo poslanci** in ti se seveda morajo nekje zbirati in poslopje, v katerem se poslanci zbirajo, imenujemo zato tudi „parlament".

Navadno so ta poslopja jako lepa in velika, da so dostojna ljudskega zastopa. Tako n. pr. je londonski parlament jako lepo poslopje, ravno tako tudi parlamentarne palače v Berlinu, na Dunaju in v Pešti itd. V Belgradu šele zidajo primerno poslopje za parlament, zaenkrat zborujejo naši poslanci v neki zasilni baraki.

Notranjost poslopja.

Glavna stvar vsakega parlamenta (poslopja) je zborovalna dvorana. Te dvorane so si večinoma jako podobne. Navadno so klopi oziroma pulti razvrščeni v polkrogu, ki se dviga od tal vedno višje, tako da vsak poslanec lahko pregleda celo dvorano. V ospredju v sredini je mesto za predsednika parlamenta, ki si ga poslanci sami izvolijo, in za tajnika, potem pa prostori, kjer sede ministri („ministrska klop"). Ob straneh so galerije za poslušalce, prostor za časnikarske poročevalce in diplomatska loža. Stenografi imajo prostor navadno pred mizo predsednikovo.

To je glavni del parlamentarnega poslopja. Ker pa so poslanci razdeljeni na razne **stranke,** je povsod na razpolago tudi dovolj sob, v katerih se lahko shajajo le poslanci ene stranke, ki tvorijo takozvane „klube". Navadno imajo v vsakem poslopju tudi restavracijo, potem poštni brzojavni urad, telefon seveda v vsaki sobi ,dalje čitalnico, kjer so poslancem na razpolago številni časopisi, potem pa prostore za nebroj parlamentarnih slug. Raznih pomožnih uradov je seveda več ali manj, po potrebi in z ozirom na število poslancev. Vse je opremljeno seveda lepo in dostojno državnega zastopa.

Poslanci.

Kdo je lahko poslanec? To določa v vsaki državi poseben zakon. Poslance navadno **volijo.** Kdor dobi po zakonu določeno število volilnih glasov, temu izda pristojna oblast posebno listino („mandat"), s katero se potrjuje, da je bil g. N. pravilno in zakonito izvoljen za poslanca. Ko vlada skliče parlament, se poslanec pelje s to listino v žepu na kraj zborovanja (pri nas v Belgrad). Na svojem prvem sestanku si določijo poslanci najstarejšega med njimi za svojega začasnega predsednika, ki vodi prvo sejo.

Potrditev volitev.

Na svoji prvi seji si izvolijo poslanci navadno poseben odbor, ki ima nalogo [illegible] na podlagi uradnih podatkov, če se res vsak poslanec bil pravilno in zakonito izvoljen. Ta odbor imenujejo „verifikacijski odbor" (= potrdilni odbor). Če ta odbor ugotovi, da ni proti izvolitvi tega ali onega poslanca nobene utemeljene pritožbe, potem postane izvoljenec šele pravi poslanec z vsemi pravicami in dolžnostmi, ki jih določa zakon.

Politične stranke.

V deželah, kjer imajo že star parlamentarizem, poznajo navadno le dve politični stranki: Ena vlada, druga pa vladno delo nadzoruje. Kadar se pa zgodi, da ali od vladne stranke ne glasuje dovolj poslancev za vlado, ali pa da pri novih volitvah vladna stranka ne dobi več večine (kakor se je pravkar zgodilo na Angleškem), takrat prevzame vlado druga stranka in bivša vladna stranka nadzoruje in kritizira delo vlade. Stranko (ali stranke), ki „nadzorujejo" in vladi nagajajo, imenujemo „opozicijo". Cilj in namen vsake opozicije je seveda, da vlado vrže in da sama pride na vlado, sicer svojih načrtov nikdar ne more. izpolniti.

V mladih državah, kakor je naša, pa nimamo le dveh, ampak imamo **mnogo strank.** V takih slučajih je poklicana **številčno najmočnejša stranka**. da stopi v stik z drugimi strankami, ki imajo soroden program, ki potem tvorijo večino in sestavijo vlado.

(Dalje prih.)

Pošljite naročnino!

Angleški general o Jugoslaviji.

Angleški general S. B. Thomson je pod naslovom „Po vrnitvi z Balkana" priobčil v „Observerju" svoj peti članek, ki slove:

„V današnji Jugoslaviji se notranja uprava in zunanja politika ne krijeta. Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev je daleč od federacije; preje je to razširjena Srbija. Hrvatska, Slovenija in Bosna so srbske province, katere upravlja centralna vlada v Belgradu ravno tako, kakor se iz Pariza upravlja Alzacija in Lorena in če bi vprašali njihove prebivalce, bi mogli ti svoje stanje vzporediti s stanjem, ki ga prenašajo prebivalci renskih pokrajin izven britanske cone. Makedonija pa je na drugi strani isto, kar bo Porurje tekom petih let, ako se bo francoska vojna okupacija nadaljevala.

Kakor navadno, so za to stanje v glavnem odgovorni gospodarski činitelji. Srbija, najvplivnejši drug, je zvezana v svojih mejah. Njeno prebivalstvo je od treh strani obkoljeno od Hrvatov, Bosancev in Makedoncev. V raznih ozirih se zdijo to tujci; Srbije nočejo priznati, stoje pa med Srbijo in onim, zaradi česar so se Srbi vojskovali — izhodom na morje.

Severna Makedonija n. pr. sloni na bajonetih, dočim se vrše brezplodni poizkusi, da se prebivalstvo posrbi. A to pokorjeno ozemlje ni samo dragocena pridobitev, ampak tudi pot v Solun, kjer imajo Srbi neke svoje pravice, dasiravno je mesto z malim zaledjem v Južni Makedoniji v grški oblasti.

Za ta problem bi se našla rešitev, za katero pa žal ne srbsko ne grško mišljenje ni zrelo. Ta rešitev bi bila v tem, da se iz Makedonije ustvari avtonomna država s prestolnico v Solunu in v okviru federativne Jugoslavije.

Govoreč o nasprotju med Srbi na eni ter Hrvati in Slovenci na drugi strani, naglaša general Thomson, da to nasprotje v zunanji politiki trdno premostuje nasprotje proti Italiji, pod katero v Jugoslaviji nihče ne mara. Kljub temu notranje nezadovoljstvo jugoslovansko vlado v zunanji politiki zelo ovira in bi mogla n. pr. tudi v reškem vprašanju nasproti Italiji vse drugače nastopati, ako ne bi ji notranje težave vezale rok. Z ozirom na Mažarsko pa bi morala belgrajska vlada posebno paziti, da si ne odtujuje Hrvatov. V tem pogledu se ne bi smela s tolikim neumestnim zaupanjem opirati na malo antanto. Mažarska ne bo začela akcije sama. Evropa se z veliko brzino bliža novemu uravnotežju sil.

Potem piše general Thomson:

Jugoslavija je velesila v početku in eksperiment. Da-li bo ta eksperiment uspel ali ne, je največ odvisno od Srbov. To krepko pleme bojevitih kmetov, svežih in ohrabrenih po zmagi, mora postati jedro južnega slovanstva. Dasi majhna, je Srbija deblo in srce Jugoslavije ter njena močna desnica, toda ne možgani. Srbom nedostaje trgovske lokavosti Hrvatov in svetovne modrosti Slovencev. Treba jim je duhov in nasvetov dr. Korošca za občevanje s katoličani ter filozofije dr. Spahe, kjer gre za Mohamedance. Od Makedoncev bi se mogli naučiti spoznavati Bolgare. Kooperacija je vsa skrivnost uspeha; doseči se da samo potom medsebojnih koncesij in enakopravnosti. Jugoslavija bo ostala središče nevihte, namesto da bi postala kar bi mogla biti: stabilizacijski faktor v jugovzhodni Evropi.

Jugoslovani so pleme polno življenja. Rastli bodo in se množili v strahovitem razmerju; v tem jih ne more ustaviti nobena zunanja sila, ne preprečiti izliva njihovega razmaha. V britanskih in ameriških posetnikih Jugoslavije te silne potencialnosti vzbujajo strah, a narod napravlja nanje prijeten vtis. Za razvoj še nedvignjenih zakladov te zemlje, za zgradbo mostov na Donavi, za vrtanje predorov skozi planine in za nove železnice na Jadran bo tuji kapital gotovo prišel. A najprej mora biti mir v mejah te slovanske države.

Dnevne vesti.

Srečno in veselo novo leto želita vsem cenj. naročnikom in bralcem uredništvo in upravništvo „Avtonomista".

Iz „Slovenskega Naroda". „Da je Avstrija preganjala takozvane srbofile, to je razumljivo. Da pa se ti preganjajo še sedaj in da se blatijo še grše kakor nekdaj, to je težko razumeti... Ako radikali (vladajoča srbska stranka) tako dobro poznajo klerikalce, kakor je razvidno iz njihovega glavnega glasila, kako se morejo potem vezati z onimi, ki so pod Avstrijo zapostavljali in tudi še danes v kraljevini SHS preganjajo vse one, ki so bratsko razpoloženi napram Srbom, skratka, ki so srbofili!?" — Mi tarnanje „Slov. Naroda" popolnoma razumemo. Ljudje, ki berejo še danes „Slov. Narod" so večinoma taki tiči, ki so bili pod Avstrijo res srbofili, toda ne zgolj iz idealizma, ampak nekoliko tudi iz političnega koristolovstva, kar nam sam „Narod" potrjuje, sicer ne bi Srbom **očital,** da se vežejo ali hočejo vezati danes s klerikalci, nje pa, ki so bili vedno „srbofili", pa prezirajo in celo preganjajo za njihovo zvestobo! Kdo pa dela takozvane „plemenite" stvari iz **koristolostva** in kdor računa za svoje držanje na pohvalo, ta se že mora sprijazniti z usodo lovskega psa, ki tudi morebiti računa na zajca, pa jih končno od gospodarja še nekaj po hrbtu dobi. Žalostna je pasja usoda, zares žalostna, toda kdor živi med psi v pasji ponižnosti, mora računati tudi z gospodarjevim bičem in ne samo z gospodarjevo „gnado". — Kar pa se tiče „srbofilstva", naj si pa „Narod" že enkrat zapomni, da prijatelji srbskega ljudstva smo vsi, nismo pa prijatelji belgrajske cincarije in sličnih oderuhov, ki srbsko ljudstvo ravno tako tlačijo in izžemajo kakor nas prečane. „Narodovo" pisanje, ki **istoveti** sedanje belgrajske vlastodržce s srbskim **ljudstvom,** med Slovenci ne pali več. Je že prepozno.

Terno so zadeli tisti slovenski orožniki, ki so šli v Srbijo (v Kamenico) na posebno šolo v nadi, da si bodo po končani šoli svoj položaj izboljšali. Šest mesecev je trajal tečaj, ki so se ga udeležili večinoma oženjeni orožniki. Kaj so med tem prestradale rodbine teh mož, si vsak lahko misli, če povemo, da državna uprava tem ljudem niti učil in knjig ni preskrbela, ampak so morali vse plačati sami. Pa tudi to so potrpeli in pretrpeli v pričakovanju, da ima vsaka stvar svoj konec in da se bodo mogli po končanem tečaju vrniti domov. Pa so se lepo urezali. Komaj je bil tečaj zaključen, so jih takoj pognali v Macedonijo na lov na „hajduke" in „odmetnike"! Kakšno veselje je bilo to za rodbine teh nesrečnežev, nam ni treba opisovati. Tako lepega božiča žene in otroci teh orožnikov še nikdar niso imeli, Državna uprava pa očividno misli, da bodo ti orožniki tem pridnejše lovili „hajduke", „odmetnike" in „kačake", kolikor bolj bodo lačni oni sami in njihove žene in njihovi otroci.

Vesel prepir se je vnel v najnovejšem času med „Kranjci" in „Štajerci". Mi smo poročali že v zadnji številki, da pomenja imenovanje dveh velikih županov, ljubljanskega in mariborskega dejansko **razdelitev Slovenije.** Ker pa nam slovenska „inteligenca", zlasti uradniška, ne verjame, kakor tudi mi njej ne, se za našo ugotovitev uradniška gospoda ni mnogo brigala. Ko je pa „veliki" list „Jutro" **potrdil,** kar smo mi povedali, in ko je „Jutro" še pristavilo, da bo moral en del slovenskih uradnikov od pokrajinske uprave v Ljubljani oditi v Maribor, takrat so dobili gospodje oči, velike kot avtomobilske „lahterne". „Jutru" ti gospodje že verjamejo. Sedaj je pa nastalo ugibanje. Kdo naj gre v Maribor? To ni tako enostavna stvar. V Mariboru ni stanovanj, v Ljubljani pa imajo gospodje le svoja stanovanja, čeprav nekateri bolj skromna. Pa se je našel človek, ki je dejal: „Štajerci" naj gredo iz Ljubljane, kaj jih je tukaj treba! Tako je izpregovoril eden, za njim pa naenkrat vsi: „Štajerci" naj gredo! — „Štajerci" zopet so se ustavljali in dejali: Mi nismo „Štajerci", ampak „Jugoslovani". Če naj kdo gre, naj gredo „Primorci", ki niso ne „Kranjci" ne „Štajerci". — Tako se je začel znova stari veseli prepir med „Kranjci", „Štajerci" in „Primorci", kakor da živimo v dobi slavnih cesarskih avstrijskih kronovin. Živijo kronovine!

Pouk cirilice in srbščine v naših ljudskih in srednjih šolah prav lepo napreduje. Tako lepo napreduje, da otroci ne znajo več ne slovensko, ne hrvaško in ne srbsko, ker tudi njihovi učitelji sami tega ne znajo več. Otroci govore in pišejo danes neko mešanico, ki ni ne tič ne miš, ampak prava „jugoslavenska" godla ali pa „Sächsisch Allerlei". Ali veste, kaj je „Sächsisch Allerlei"? Ne? Torej „Sächsisch Allerlei" je imenitna jed. Naredi se pa tako-le: Vzemi nekaj ostankov svinjske pečenke, če mogoče vsaj en teden stare, potem nekaj telečje pečenke, potem nekaj govedine in nekoliko bravine. Vse to sesekljaj in polij vse skupaj z „Universalbrühe" ali po domače: z jugoslavenskim zosom. To je „Sachsisch Allerlei" ali „jugoslavenska godla", ki jo morajo danes naši otroci požirati v šoli kar na cente.

Mantel in košulja. Ko smo mi, današnji mladeniči, hodili pred 40 leti v ljudsko šolo, so nas stari, pošteni slovenski učitelji učili, da se zimski suknji ne reče „montl", ampak suknja ali pa plašč. In nismo smeli več ne govoriti in ne pisati „montl" ali pa „Mantel", ker je to nemška, in ne slovenska beseda, ampak govorili in pisali smo „suknja" ali pa „plašč". — Danes je pa ravno narobe. V „velikih" slovenskih listih ne beremo več besede „srajca", ampak vedno in dosledno le „košulja". Staroslavna „ljubljanska srajca" je torej popolnoma prišla ob veljavo, njeno mesto je zavzela „jugoslavenska" (= srbska) „košulja". Tako uče tudi otroke v šoli. — Sedaj pa poglejte razliko: Nekdaj smo imenovali ljudi, ki so se bahali s svojim „tajč pohrustn", navadno „nemčurje". Tako imenujejo take ljudi na Štajerskem men-

da še danes. Kako pa naj imenujemo ljudi, ki nam danes pačijo našo slovenščino s srbskim jezikom, ki ga seveda toliko znajo kakor so znali nekdaj slavni „frajtarji“ pri Janezih nemško? Ali niso to srburji? Ali je kakšen razloček med obema? In ali ne bodo ti ljudje v danem slučaju najhujši lahurji? Je tako, kakor smo rekli: Nekdaj nemčur, danes srbur, jutri lahur, vedno pa smrdljiv dihur. Žalostno je, da je med temi ljudmi 90 procentov slovenske „inteligence“, ki rajše nosi „košuljo“ kakor pa staro pošteno slovensko „srajco“, in rajši „Mantel“ nego „plašč“ ali „suknjo“.

Čudna pravica. V „Slov. Narodu“ in tudi v nekaterih srbskih listih smo brali, da bodo Radiča po njegovem povratku takoj ali postavili pred sodišče zaradi njegovega „protidržavnega delovanja“, ali pa bo postal minister, če bo prišel v Belgrad kot spokornik (oziroma če se bo dal od Pašiča ogoljufati). Tako smo brali te dni, pa se ni nihče zganil, kakor se ni skoro nihče zganil zaradi znane „trboveljske pacarije“, ko je porotno razpravo ukinil minister za pravosodje (glej zadnjega „Avtonomista“, op. ur.). Včasih je bilo tako, da so človeka, ki so ga imeli (po pravici ali pa po krivici) za lumpa, brezpogojno postavili pred sodišče, ki ga je ali obsodilo ali pa oprostilo. Toda to naziranje je zastarelo, ki se ga je treba otresti. Mi se moramo oprijeti modernega belgrajskega naziranja, ki pravi, da se človeka, ki ga imajo za lumpa, da sicer postaviti pred sodišče, da pa tudi ni nič hudega, če postane kakšen lump minister. Zato imajo v Belgradu 18... ministrov!

Nekdaj in sedaj. Tako pred leti, ko smo bili še pod Avstrijo, je neki višji uradnik, rojen Slovenec, zapustil par tisoč kron za ustanovo, iz katere je dobival vsako leto tisti slovenski osmošolec nagrado, ki se je izkazal z najboljšim znanjem nemščine. Takrat so zagnali vsi slovenski listi nad uradnikom silen vik in krik in ga zmerjali z „renegatom“, z „izdajalcem naroda“, itd. — Če bi se pa danes našel uradnik, ki bi zapustil ustanovo za vsakoletno nagrado za najboljše znanje srbskega jezika, kaj pravite, kaj bi naredili naši današnji slovenski „jugoslaveni“? Spomenik bi mu postavili, bronast spomenik! Tako napreduje naša slovenska narodna zavednost.

»Zakaj smo proti federalizmu in avtonomiji?« V božični številki »Jutra« vabi g. dr. Žerjav slovenske centraliste, naj napišejo nekaj brošur za ljudstvo, med temi tudi eno, ki se bo pečala z zgoraj postavljenim vprašanjem. Mi lahko z odgovorom na stavljeno vprašanje že danes postrežemo: »Slovenski centralisti so centralisti zato, da bodo slovenski žepi čimprej »suhi« in da čimprej izgine iz zgodovine slovensko ime. Slovenci morajo postati Srbi, ki bodo Belgrajčanom le plačevali in plačevali, pri plačevanju pa kričali: Živijo narod! Vse za narod! Slovenski narod mora pasti nazaj v dobo fevdalizma, ki je drl posameznike in narode enako.« — Upamo, da bo izšla prva taka brošura vsaj na pustni torek.

Ali ste se na nas kaj spomnili? Na Božični dan ste ostali po stari navadi doma. Na Štefanji dan pa ste obiskovali svoje sosede in ž njimi govorili o vseh mogočih rečeh. Ali ste se kaj spomnili tudi na nas? Ne? To ni bilo lepo od Vas! Zato Vas prosimo, da ne pozabite na nas vsaj na novega leta dan ne. Takrat nas priporočite svojim sosedom, da se bodo tudi oni naročili na »Avtonomista«. Zadostuje dopisnica z naslovom: »Avtonomist« — Ljubljana, Breg št. 12. Na drugo stran pa napišite svoje ime in natančen naslov z zadnjo pošto vred in povejte, ali hočete plačati naročnino za celo leto, za pol leta ali za 1 mesec. Takoj nato dobite »Avtonomista« s poštno položnico vred.

Državni proračun. Finančni minister Stojadinović je izdelal za leto 1924-25 proračun, ki izkazuje, da bo naša država imela v tem času ravno toliko dohodkov kot stroškov. Ta proračun je seveda lažnjiv. Lažnjiv zato, **ker nimamo nobenega računskega zaključka za pretekla leta.** Mi prav nič ne vemo, ali nam je od prej kaj ostalo v blagajni ali ne, in tudi ne vemo, koliko dolga imamo, če ga imamo. Na taki podlagi je pa vsako računanje za bodočnost nemogoče. Zato bo naše državno gospodarstvo še naprej šepalo kot je doslej. Če ne bo denarja, ga bo dajala Narodna banka, ali pa bodo nalagali nove davke ali pa stare zviševali.

Kdo daje in kdo jemlje? Za leto 1921-22 je prejela državna blagajna na davkih 10 in pol miljard. Srbija je plačala od te svote 22 procentov, prečani pa 78 procentov. Dobili pa so od davčnega denarja prečani 20 procentov, Srbija pa 80 procentov. (Tako poroča »Slovenec«, op. ur.)

Neposredni davki v Sloveniji. Neposrendi davki so bili za Slovenijo »predvideni« sprva v znesku 42 in pol miljona dinarjev. Sedaj je finančni minister to svoto »predvidel« na 70 miljonov dinarjev. Tako bo finančni minister razne davke za Slovenijo »predvideval« na zgoraj tako dolgo, dokler ne bo vsa Slovenija popolnoma suha. Takrat bo pa »predvidel«, da ni v Sloveniji niti toliko denarja več, da bi bilo za plače davčnih uradnikov dovolj, ker nihče ne bo maral več delati za — druge. Tudi za časa vojne zaradi znanih rekvizicij marsikateri kmet ni hotel več polja obdelati kot toliko, kar je potreboval za sebe.

Položnice smo priložili današnji številki vsem našim cenjenim naročnikom s prošnjo, da blagovolijo poslati po istih naročnino za prihodnje leto 1924. Ker je naš list edini, ki je ostal pri stari nezvišani naročnini — upamo, da nam bodo ostali zvesti vsi dosedanji naročniki in se oglasili še drugi. Celoletna naročnina znaša 50 Din, poletna 25 Din, mesečna 4 Din. Za inozemstvo celoletno **Din 100.**

Franc Ravoli. Vsak je sam svoje sreče kovač ali kako povečam svoje dohodke, se osamosvojim in pridobim premoženje. — Pod tem naslovom je izšla v tukajšnji Zvezni tiskarni lična knjižica (74 strani), v kateri avtor pojasnjuje, kako naj se posameznik usposobi za dober zaslužek, kako naj uslužbenec varčuje in se osamosvoji, pridobi premoženje in kako naj premoženje dobro upravlja. Avtor izpodbuja v lepem jeziku k zanimanju za zdravstvo, k samostojnosti, delavnosti, varčevanju, podjetnosti in k samostojni presoji politike in vsega gospodarskega življenja. Posebno aktualna so sedaj, ko dobimo v Ljubljani borzo, navodila, kako je treba špekulirati z nakupom in prodajo delnic na borzi. Ker do sedaj še nismo imeli spisa te vrste, priporočamo knjižico najtopleje in to tembolj, ker je cena knjižice 10 Din zmerna in ker smo prepričani, da bodo postali avtonomisti vsi tisti čitatelji knjižice, ki se bodo ravnali po dobljenih nasvetih. Knjižica se dobiva v vseh knjigarnah.

Možatost. »Slovenski Narod« Srbe milo prosi, **naj** se nauče nekaj več zaupanja do nas, ki smo iz avstrijskega robstva prišli v svobodno državo, **naj** upoštevajo, da i mi ljubimo to skupno našo domovino, ... zato **naj** ne odklanjajo našega sodelovanja v državni upravi, ... **naj** ne zavračajo naših dobrohotnih predlogov za izboljšanje naše **zares skrajno slabe uprave** itd. — Nemci pravijo: »Stolz lob' ich mir den Spanier!«

Reorganizacija katastrske službe. Kakor znano namerava generalna direkcija katastra na predlog finančne delegacije v Ljubljani reorganizirati katastrsko službo v ti smeri, da se manjši uradi zemljarinskega katastra sukcesivno ukinejo in ustvarijo urpavne edinice večjega obsega. Prva etapa reforme se je že izvedla (Ur. list št. 110 ex 1923). Začetni povod k predlogu je dala redukcija osobja, ki se da naravno tem racijonelneje izvesti, če se pred vsem odpravijo nepotrebni uradi. Da pa sedanja relativno gosta mreža evidenčnih uradov ni potrebna, se razvidi že iz tega, da geometer — ako se ravna v smislu predpisov — strankam kratkim potom niti ne sme dajati pojasnil, ki ne bi jih mogle povzeti tudi iz zemljiške knjige, iz map sodišča ali pa iz indikacijskih skic in drugih zapiskov davčnega urada. Koncentracija moči in s tem omogočeno štedenje ž njimi in stvarnimi izdatki se da torej tem bolj zagovarjati, ker je le v interesu celokupnosti, da se osobje, ki ga pri nas lahko pogrešamo, dirigira v pokrajine, kjer ga primanjkuje. Sicer je pa delegacija svoj ne samo od tehničnega, ampak tudi od administrativnega referenta podpirani predlog, predno ga je predložila generalni direkciji, priobčila pokrajinski upravi in oddelku ministrstva pravde v Ljubljani, in ugotavlja, da sta oba organa brez pridržka vidirala akt, ne da bi ugovarvarjala. — Tako se glasi uradno poročilo. Proti nameri, da se ukinejo katastrski uradi na deželi, pa je protestiralo vse slovensko časopisje. Naj navedemo le, kar piše celo »Slov. Narod«:

Finančna delegacija v Ljubljani je s hvalevredno točnostjo objavila službeno razglasilo glede opustitve katastralnih uradov ali — kakor pravi ona — reorganizacije katastrske službe v Sloveniji. Razglasilo nas žal ne more zadovoljiti, ker nam potrjuje žalostno dejstvo, da je iz Ljubljane potekel predlog na močno redukcijo zemljemerskih uradov in se je celo že izvedla etapa te reforme. Ta točnost je manj hvalevredna. Uradno pravilno je, da finančna delegacija predstavlja ta predlog kot svoj, ali izšel je ta predlog gotovo iz strokovnega oddelka. Najboljši glavar ne more posegati vsakemu vprašanju v detajl. Odgovornost nosi efektivno vzpodbuditelj. Sklicevanje na vidiranje akta od pokrajinske vlade in sodne uprave stvari ne izboljša. Greh je prišel po strokovnem oddelku. Vlada se vendar mora zanašati na svoje strokovnjake in sodna uprava stopa v tem vprašanju tudi v drugi red. Dejstvo pa ostane, in to dejstvo je trde graje vredno, da v tem vprašanju, važnem za celo Slovenijo, ni bila dana prilika povedati svoje stališče niti enemu gospodarskemu zastopstvu, ni se vprašalo ne Zadružnih zvez ne Kmetijske družbe. Praktično gospodarsko vprašanje se je obravnavalo popolnoma interno in birokratsko. Strašno se je mudilo in ta gorečnost je tembolj čudna, ker se je z enostransko ugotovitvijo gladko zapisalo celih 13 uradov v Sloveniji smrti. Namen redukcije je glasom razglasila dobiti »odvišne« zemljemerce v Sloveniji in jih dirigirati (kakor vagone!) v pokrajine — najbrž preko Save —, kjer jih primanjkuje. Ali je blagi namen v »interesu celokupnosti« pri tem morda celo ta, da gredo iz dežele baš najboljše kvalifiokvani? Javnost je radovedna, ali bo potem med temi odvišnimi »dirigiranci« tudi tisti, ki je zlegel na škodo vsega našega kmetijskega prebivalstva ta predlog v interesu celokupnosti?! Za Slovenijo bo pa kmalu kaj dobro! Mi ponavljamo, da odločno protestiramo proti pogrešeni reformi in zahtevamo pred vsakim nadaljnim korakom zaslišanje poklicnih strokovnih korporacij. Zahtevamo dalje, da se da važnemu strokovnemu uradništvu dolikujoča pravica in da se ne gnjavi iz državne službe popolno kvalifikovanih strokovnih uradnikov. Pravično razvrstitev tirjamo! Konečno izražamo svoje iskreno zadoščenje, da so pričeto opustitev obsodili soglasno vsi vodilni dnevniki. Spričo vseskoz pravilnega in odločnega stališča, ki ga je zavzelo v tem vprašanju glasilo SLS »Slovenec« v včerajšnji izdaji v zvezi z uradnim glasilom finančne delegacije, smo prepričani, da posvete temu važnemu vprašanju vso potrebno pozornost vsi narodni poslanci in preprečijo grozečo nevarnost. Uverjeni smo dalje, da nastopijo tudi kmetijska zastopstva proti napačni reformi.

Najboljši premog, drva in oglje
kupite najcenejše pri
Družbi Ilirija, Ljubljana, Kralja Petra trg 8.
Telefon 220.

Čevlji z znamko „Peko“ domačih tovaren Peter Kozina & Ko. so priznano najboljši in najcenejši. — Dobite jih povsod. Glavna zaloga: Ljubljana, Breg štev. 20, na drobno Aleksandrova cesta št. 1.

Razne vesti.

Povodenj na Hrvaškem je napravila po poročilu zagrebškega pokrajinskega namestnika okoli 45 miljonov kron škode.

Vodovod v Trbovljah. V Trbovljah bodo začeli graditi prihodnje leto vodovod in občinsko kopališče. Po zaslugi sedanjega občinskega gerenta g. Fortiča je postavljen v ta namen znesek 12 miljonov kron v proračun, ki ga bo plačala zvečine trboveljska premogokopna družba.

Sneg v Bosni. V Bosni in Hercegovini in sploh na jugu naše države je te dni zapadel velik sneg. Ob enem je pritisnil hud mraz, ki je prignal v bližino vasi veliko število volkov, ki so raztrgali že mnogo živine.

Slab računar je moral biti poštni uslužbenec, ki je poneveril na pošti v Šoštanju okoli 1400 dinarjev in s to neznatno vsoto pobegnil v Avstrijo. S tem denarjem bo živel v Avstriji kakih 10 dni, če ga ne bodo prej prijeli.

Žimo od kravjih repov je rezal v kamniškem okraju brezposelni Jože Pehle. Ostrigel je repe kakih 20 krav, dokler niso žandarji rešili ostalih kravjih repov.

Tatvine pisalnih strojev. V Ljubljani je dolgo časa obiskovala razne urade premetena tatinska družba in kradla drage pisalne stroje. Te dni pa se je posrečilo policiji poloviti nekaj elegantnih gospodov, ki so na sumu teh tatvin.

Velika tatvina. V gradu Viltovžu pri Celju so pokradli neznani vlomilci blaga v vrednosti za 240 tisoč kron.

35 miljonov dinarjev dolguje naša država Avstriji za izvršena popravila železniškega materijala. Avstrijci popravljenega blaga nočejo izročiti brez denarja. Tak kredit uživa naša država v inozemstvu.

Drugod in pri nas. Mestna hranilnica v Pragi je sklenila zvišati obrestno mero od novega leta dalje od 3 na 3 in pol odstotke. Sedaj pa primerjajte s to mero našo obrestno mero!

Brezžični telefon. Ena najvažnejših modernih iznajdb je bila brezžična telegrafija. To iznajdbo so danes razširili tudi na telefon, tako da je mogoče govoriti iz Amerike v Evropo s pomočjo aparatov, ki niso zvezani medseboj z žico, ampak spoj posredujejo samo posebne vrste električni valovi. Navadno pa je vsa stvar urejena tako, da »govori« le ena sama velika postaja (»oddajna postaja«), vse druge z njo spojene postaje v privatnih hišah pa lahko samo poslušajo (»sprejemne postaje«), odgovarjati pa ne morejo. Taka velika govorilna postaja določi že naprej, ob kateri uri bo »govorila« in kaj bo govorila: Enkrat pripoveduje svojim naročnikom cene žita in borzna poročila, potem zopet pove, kakšno je vreme v raznih krajih, nato slede razne politične in dnevne novice, govori raznih ministrov, znanstvena predavanja, koncerti itd. Če je n. pr. napovedano znanstveno predavanje ob 6 uri zvečer, se naročnik, ki ima sprejemni aprat doma, lepo vsede ob napovedani uri za mizo ali za peč ali pa se vleže na zofo, si lahko prižge cigareto, dene na ušesa telefonsko slušalo in posluša predavatelja, ki govori par sto kilometrov daleč od njega! V Ameriki je priključen na eno ali drugo oddajno postajo skoro že vsak kmet in delavec. Tudi

v Evropi se postaje za brezžično telefonijo vedno bolj množe in kakor čujemo, bomo dobili take aparate kmalu tudi v Slovenijo. Stroški niso preveliki. Sprejemni aparat stane okoli 10.000 kron in kar znaša letna naročnina. Pač pa bo treba znati tuje jezike, ker v slovenščini še ne bodo velike svetovne centrale tako kmalu telefonirale.

Gospodarstvo.

Tuj kapital pri nas.

Pomanjkanje gotovine je vedno občutnejše Človeka obhaja kar groza, če bere slovenske in tudi hrvaške liste, kjer iščejo ljudje v oglasnem delu n. pr. 10 tisoč dinarjev posojila in ponujajo za posojilo **35 odstotkov!** In koliko je oglasov, kjer iščejo stare in solidne trgovske tvrdke „družabnika s 100—200 tisoč dinarji **gotovine!** Ali pa ponujajo onemu, ki bi vložil v podjetje nekaj gotovine, obenem z visokim obrestovanjem še dobro plačano mesto v podjetju. Takih oglasov najdete v dnevnih listil lahko dan na dan vse polno.

Nič boljše ni na trgu z nepremičninami. Stanovanjska mizerija je znana. Vendar pa je vedno kakšno stanovanje na ponudbo, seveda v novi hiši, kjer gospodar ceno stanovanja lahko poljubno določi. Za stanovanja v novih hišah pa gospodarji navadno ne zahtevajo letne ali mesečne najemnine, ampak zahtevajo navadno po 30—100 tisoč dinarjev takojšnjega plačila vnaprej. Zakaj? Zato, da bi mogli plačati izposojene zneske, s katerimi so svoje stavbe dovršili, ker sedanjih visokih obresti ne morejo več zmagovati. Oddati pa stanovanj ne morejo, ker ni gotovine. Tako stojimo danes pred žalostnim dejstvom, da je na stotine ljudi brez pravega stanovanja, stanovanja v novih hišah pa stoje prazna...

Zanimivo je tudi pregledovanje „Uradnega lista". Tam je cel kup objav o trgovskih poravnavah. Navadno ponujajo trgovci, ki so prišli v plačilne škripce, 25-procentne poravnave. Kaj to pomeni, si lahko vsak izračuna.

O vzrokih pomanjkanja gotovine so listi že dovolj pisali in tudi mi smo se bili dotaknili pred tedni tega težavnega vprašanja. Toda vse pisarjenje o vzrokih ne pomaga mnogo — dejstvo kljub temu ostane. Zato so začeli vsi pametni ljudje misliti v prvi vrsti na to, kako bi se dalo temu stanju odpomoči.

Če denarja ni, ga je treba poiskati tam, kjer je. Pri nas v Sloveniji ga ni več. Ono malo gotovine, kolikor je je bilo v Sloveniji, je odšlo — kam, to smo že mnogokrat prav jasno povedali. V drugih delih naše države ni nič boljše v tem oziru kakor v Sloveniji, ponekod mogoče še slabše. Zato nam preostaja le še ena pot, in ta pot nas pelje v — tujino.

V zapadno-evropskih državah, zlasti na Angleškem, in pa v severnih državah (Nizozemska itd.) je razpoložljivega kapitala dovolj in tudi obrestna mera zdaleka ni tako visoka kot pri nas. Amerikanci n. pr. so prav zadovoljni z dohodkom od 6—10 procentov. Sedaj gre le za to, kdo naj spravi ta tuji razpoložljivi denar v deželo, ali država ali zasebniki.

Naša državna uprava je danes žalibog brez kredita. Če bi imeli mi **urejeno in pošteno** državno gospodarstvo, bi država lahko dobila pred vsem posojila za razne plodonosne investicije, n. pr. za zgradbo elektrarn, železnic, itd. Ta denar bi ostal potem v deželi in vse bi imelo od njega korist: industrija, obrt, trgovina in kmetijstvo in delavstvo. Ker pa državna uprava nima kredita (iz že mnogokrat na tem mestu navedenih vzrokov), si morajo pomagati zasebniki sami.

To so začeli v najnovejšem času tudi izvrševati. Naši gospodarski krogi so imeli od nekdaj dobre zveze z Dunajem in z Avstrijo sploh. Dunajčani naše gospodarje dobro poznajo in poznajo tudi njihovo solidnost in poštenost. Dunajčane in Avstrijce sploh pa pozna vnanji svet, ki nas ne pozna. Zato je pot, po kateri pridemo do potrebnega obratnega kapitala, dana sama po sebi: Denar se da dobiti s posredovanjem Dunaja. Vnanji svet kreditira Dunajčanu, ker ga pozna, Dunajčan pa daje denar dalje, tja, kjer ve, da pride v solidne roke.

Ena nevarnost pa preti našemu gospodarstvu, če se poslužuje te poti, namreč nevarnost, da postanejo tujci zopet gospodarji, kakor so bili nekdaj. Kdor se torej poslužuje te poti, mora biti skrajno previden, da ne izgubi vajeti iz svojih rok.

V mnogih slučajih se je to žalibog že zgodilo. Zato pa mora biti tem večja naša skrb, da rešimo in ohranimo vsaj še to, kar se še rešiti da. Najboljša pomoč je zbiranje lastnega kapitala — toda ta pot je silno trnjeva in dolga, ker je **zaupanje** silno omajano na vseh straneh.

Dvigniti zaupanje pa je glavna naloga **državne uprave.** Če bodo vozili državni voz po dosedanji poti, bomo kmalu tuja gospodarska kolonija. Tujcem biti dolžan še ni največja nesreča; nesreča pa bo, če bomo dolžni **ostali.**

ZA KMETE.

Kako hranimo prašiče.

V prilogi zagrebškega dnevnika „Jutarnega lista" z dne 19. decembra, smo našli ta-le prav poučen sestavek o krmljenju prašičev:

„Dokler prasci sesajo, se briga gospodar le za svinjo, torej skrbi za pujske samo **posredno.** Če hoče imeti gospodar zdrave in lepo razvite prasce, mora torej v prvi vrsti gledati na to, da svinjo dobro hrani. Z nerazumno hrano gospodar lahko uniči svinjo in pujske.

Primerna hrana je tista, v kateri so vse sestavine zastopane, iz katerih raste živalsko telo. Popolna hrana mora torej imeti v sebi: 1. vodo, 2. beljakovine, 3. dušikove sestavine, 4. mast, 5. vlakna in 6. pepel in pesek v taki količini, kolikor jo žival potrebuje. Iz naštetih tvarin je sestavljeno živalsko telo v gotovem razmerju in zato moramo mi dati živalim te tvarine tudi v nekem gotovem razmerju. Pogosto pridejo mladiči že na svet slabotni in bolehavi, in sicer navadno vsled tega, ker žival ni dobila primerne hrane. Če dobiva žival prevodeno hrano, bodo imeli mladiči slabe kosti. tudi driska se mladičev loti navadno le vsled neprimerne hrane. Posebno je treba paziti na to, da svinja v dobi dojitve ne dobiva pokvarjene hrane. Tudi nedozorele in nekuhane hrane ni dobro dajati v taki dobi svinjam. Če dobe prasci drisko, je treba hrano za svinjo izpremeniti, pujskom pa damo takrat praženega ječmena, dokler bolezen ne neha. Ko pa začno pujski sami jesti, je prehrana dosti lažja. Dobra hrana za svinjo, ki doji, je sveže, ne preredko kuhano žito vseh vrst, kuhan krompir, ali pa paša na rdeči detelji. Premočne hrane se svinji ne sme dati, ker premočna hrana daje premočno mleko, ki pujskom škoduje.

Predno se pujske odstavi, jih je treba navaditi na trdo hrano, n. pr. na ječmen. Z žitom se pujske najložje odvadi od sesanja. Pujske je pa treba vselej ločiti od svinje, kadar se jim daje hrana, sicer svinja sama vso hrano požre. Navadno odstavljamo pujske po dveh mesecih, na vsak način pa takrat, ko se svinja zopet obreji.

Tako po odstavitvi pa mora gospodar vedeti, katere pujske bo obdržal za rejo in katere za pitanje, ker je treba vsakega rediti z ozirom na namen, za kar so mladiči določeni.

Če so prasci slabi, jih pustimo nekoliko dalje sesati, treba pa jih je še posebej krmiti. Prasce za rejo odstavljamo po dveh mesecih, one pa, ki jih hočemo pitati, po poldrugem mesecu. Že po dveh tednih sesanja začenjajo prasci jesti zrnje, ki jim ga dajemo potem vedno več, dokler se ne navadijo samo na trdo hrano.

Kadar so prasci odstavljeni, jim dajemo malo kravjega mleka, potrebno pa to ravno ni. Kdor je pujske navadil na zrnje že za časa sesanja, jih lahko odvadi brez kaplje mleka, pa se jim ne bo prav nič poznalo, da so shujšali.

Prascem je treba dajati hrano po 5 do 6 krat na dan, potem pa lahko znižamo to število na trikrat. Slabo hranjeni prasci se ne morejo razviti in zaostajajo v rasti. Te napake ni mogoče nikdar več popraviti.

Prascev, namenjenih za rejo, ne smemo hraniti s preveč vodeno hrano, sicer nimajo nobene odporne sile in se tudi slabo plode. Mnogi mislijo, da se da tudi slabo hranjenega prasca pozneje brž spitati. To je velika nespamet. Nerazvita žival, ki nima prave podlage, se ne da spitati. Nedorastlo žival je treba dobro rediti, dokler ne doraste. Svinje za rejo je treba dobro rediti do šestega meseca, potem se jim daje lahko nekaj manj. Sploh jim je treba dati tako hrano, da ne odebele. Ko pa se obrejijo, jim je treba dati več. Stare jedilne ostanke je treba vedno iz korita odstraniti- korito oprati in šele potem se da živalim sveža hrana.

Prasce za pitanje redimo kakor one za rejo, dajati pa jim je treba več beljakovinaste hrane: žito, otrobe, koruzo in ječmen (v zrnju), zmečkan krompir, nepokvarjene kuhinjske ostanke, ali pa jih pasemo na deteljišču. Najboljša je kuhana hrana, ki pa ne sme biti nikdar pretopla ali premrzla. Prascem, namenjenim za pitanje, dajemo po 1 letu nekoliko manj žita, zato pa mnogo korenja in krompirja, buč itd. Najbolje pa je goniti jih na pašo. Tej hrani pa je treba primešavati nekoliko ogljikovokislega apna, ki je koristno za rast kosti. To je dobro pridevati zlasti mladim prascem, kajti pozneje najdejo v zeleni hrani dovolj te tvarine. Kolikor bolj hrano mešamo, toliko boljši je učinek, ker je prebava boljša. Soli tudi ne smemo pozabiti in sicer toliko več, kolikor bolj trda je hrana, v vodeno hrano pa dajemo manj soli.

Vode mora imeti žival vedno dovolj na razpolago in sicer čiste vode, ne premrzle in ne pretople. Kdor hoče jesti okusno pečenko, naj redi prasca z mlekom, s koruzo in zmečkanim krompirjem. Slabotne prasce je treba od zdravih in močnih ločiti, da ti slabejšim ne požro vse hrane. Prasce, ki niso namenjeni za rejo, je dobro pravočasno rezati. Za rezanje je najprikladnejši čas, ko so stari 5—6 tednov. Razširjeno je mnenje, da dajejo zgodaj rezani prašiči bolje meso kakor pozno rezani. Pri nas jih režejo navadno, ko so že po 4—6 mesecev stari, kar je pa pozno. To stvar pa je treba izvršiti takrat, ko so prasci popolnoma zdravi, in kadar ni ne prevroče in ne prehladno.

Svinjaki naj bodo suhi in topli, svetli in zračni. Nasteljo jim je treba vsak dan menjati. Za razvoj prascev je gibanje na zraku velike važnosti, zato je treba skrbeti za primeren prostor, kjer lahko rijejo.

ZA SLOVENSKE DELAVCE.

„Socijalni" zavodi in njihov denar!

Po preobratu se je v naši državi napravil nov zakon za socijalno zavarovanje delavstva. Lepa in moderna ideja, ki naj pomore, da v slučaju bolezni ali nezgode delavski človek ne ostane na cesti. Toda naši državi se zlatniki radi spreminjajo v blato in tako se je zgodilo tudi v tem primeru. Ustanovljeni zavod se je **strogo centraliziral,** vsled česar se je nujno morala tudi njegova notranja uprava zbirokratizirati. Začasna centrala tega zavoda, ki se imenuje Osrednji urad za zavarovanje delavcev" je začasno v Zagrebu, pozneje pa se preseli v Belgrad. V to centralo se steka ves denar, ki se nabira iz prilično visokih prispevkov od delodajalcev in delojemalcev. Uradništva je kar na kupe, katerega večina pa pravzaprav ne ve, zakaj je tu. Čujemo, da je nameščenih okoli tega denarnega dotoka n. pr. kar 30 juristov. Socijalno zavarovanje za delavstvo je tako postalo nesmiselno preskrbovališče za uradnike. Ampak to ni glavno. Poglavitna reč je namreč v naši državi — denar. Vsi namreč vemo, da ta zakon in ta uprava nista prav nič zboljšala položaja tistih, ki so pravzaprav nosilci socijalnega zavarovanja — delavskih ljudi. Če revež zboli ali ponesreči, ga pošiljajo od Poncija do Pilata in končno je to kar revež prejme tako malo vzpričo visokih prispevkov delodajalcev in zavarovancev, da ni za nikamor. Ker toraj pride v te blagajne veliko denarja, izda se ga pa le malo, je umljivo, da se tam nabirajo veliki kapitali. Kaj pa delajo gospodje pri „Osrednjem uradu" s temi milijoni? Vlagajo jih v razne demokratske in radikalne banke, katere te vložene milijone nizko obrestujejo, toda ž njimi špekulirajo, zaslužujoč velikanske svote. Čujemo, da ima ena sama zagrebška banka 37 milijonov tega delavskega denarja vloženega.

Ta zavod vodijo razni bankirji in pa nekateri „delavski" zastopniki. Ti zadnji so čudna družba, ker k vsemu pritrdijo, kar bankirji hočejo. Izvoljeni niso bili, kakor to določa zakon, ampak so bili od vlade kar pod roko **imenovani.** Čudno, da se slovenska javnost ne gane, kajti to je vendarle pretežno slovenski denar, kar je umevno; kajti Slovenija je najbolj obrtna in industrijska ter ima relativno največ zavarovancev. Njihov denar pa je v rokah tujih ljudi, ki ž njim po vseh notah kapitalistične morale špekulirajo.

V Sloveniji imamo dosti delavskih in obrtniških zadrug. Delavci Slovenije, koliko je pri teh zadrugah naloženega tega Vašega denarja? Niti ficek! In koliko ga je pri bankah v Zagrebu in v Ljubljani? Težki milijoni! Ali ne vidite, da tudi Vas tepe trapasti centralizem, za katerega Vas še danes navdušujejo? Služijo mu pa pri „Osrednjemu uradu v Zagrebu kot ponižni sluge nekateri pokvarjeni „socijalisti" kot „Vaši" zastopniki.

Delavci, če imate še kaj ponosa, zahtevajte od svojih zastopnikov v teh upravnih odborih, da nemudoma zapuste ta mesta! Pa naj potem gospodarijo bankirji sami, vsaj vi ne boste nosili odgovornosti za to škandalozno gospodarstvo.

Podobno kakor s tem zavodom, je tudi z „Pokojninskim zavodom za zasebne nameščence" v Ljubljani, ki pobira horendne prispevke od delodajalcev in delojemalcev, zbira velike kapitalije in jih nalaga v vsa mogoča špekulativna in bančna podjetja, med tem ko njegovi zavarovanci dobivajo komaj slabe miloščine. Tudi ta zavod je le eksploatacijski predmet bank in ogromnega števila birokratov.

Tako-le izgledajo „socijalni" „delavski" zavodi v Jugoslaviji! Ne po evropejsko, ampak po orijentalsko.

Zadnji čas je, da se zganejo zavarovanci sami in napravijo energično red ter pometejo z vsemi temi brezobzirnimi gosenicami in kapitalističnimi špekulanti z delavskim denarjem!

IZDAJA LJUBLJANSKA ORGANIZACIJA SLOV. AVTONOMISTOV.
Odgovorni urednik Jože Petrič.
Tiskarna J. BLASNIKA NASL. v Ljubljani.

SVETLIN KREMA

prvovrstna **prima vazelin** za usnje v lesenih in pločevinastih škatljicah in **parketno voščilo**, najboljši izdelki, priporoča tvrdka

J. Kordiš,
Ljubljana, Vegova ulica štev. 2.

Antikvarijat, knjigarna
HINKO SEVAR
Ljubljana, Stari trg 34

kupuje in prodaja različne knjige v vseh jezikih po ugodnih cenah.

Minka Horvat
Ljubljana, Stari trg 21.

priporoča po nizkih cenah svojo zalogo damskih in žalnih klobukov.

Popolnoma varno naložite svoj denar pri

Vzajemni posojilnici v Ljubljani r. z. z o. z.

ki se je **preselila** iz hiše uršulinskega samostana poleg nunske cerkve v **lastno novo palačo na Miklošičevi c. poleg hotela Union.**

Hranilne vloge se obrestujejo po

6%

brez odbitka rentnega in invalidskega davka, v tekočem računu

5½%

vezane za dobo pol leta

6½%

in više po dogovoru.

Varnost za hranilne vloge je **zelo dobra**, ker poseduje Vzaj. pos. relativno **večino delnic** stavbne delniške družbe hotela »Union« v Ljubljani. Vrhutega je njena last nova palača ob Miklošičevi cesti, več mestnih hiš, stavbišč in zemljišč v tu in inozemstvu. Denar se lahko naloži po poštnih položnicah.

Nova knjiga!

V Blasnikovi tiskarni je izšla knjiga:

Dr. Dragotin Lončar

Politika in zgodovina,

ki obsega na 150 straneh pet oddelkov: A. Življenjepisi (Masaryk, Krek, Mahnič, Svetec, Susteršič in Tavčar), B. Za Jugoslavijo, C. O ustavi v Jugoslaviji C. O socializmu in komunizmu, D. C slovenski politiki (Zakaj smo izgubili Koroško in Primorsko). Slovenci kupujte in čitajte! Cena Din 30·—. Po pošti Din 30·60.

Knjigarne in prodajalci popust.

FR. SLOVNIK
LJUBLJANA, Stari trg 2.

priporoča po najnižjih cenah svojo zalogo izgotovljenih oblek in manufakture

Obleke po meri se točno izvršujejo.

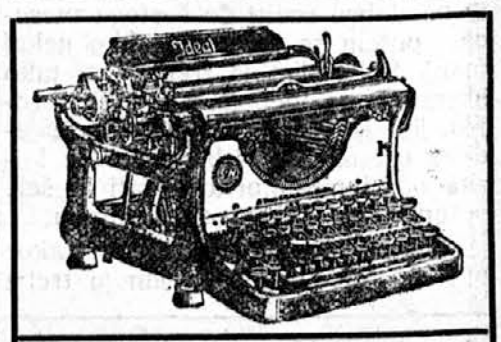

THE REX CO
LJUBLJANA, GRADIŠČE 10.
Telefon štev. 268.

Najboljši pisalni, razmnoževalni in kopirni stroji.

VSE PISARNIŠKE POTREBŠČINE.

Cenjene dame in gospodje!

Prejeli smo najnovejše francoske modele sistem »Poiret«. Kdor želi imeti garderobo po najnovejši modi in špecijalno delo po nizki ceni, naj se obrne na tvrdko

Brata Brunskole

konfekcija in splošna prvovrstna krojačnica Ljubljana, Židovska ulica št. 5. Stranke, ki prineso same blago, ista postrežba.

Teodor Korn, Ljubljana
Poljanska cesta št. 8

se priporoča cenj. občinstvu za izvrševanje vseh

kleparskih in vodovodnih instalacijskih del kakor tudi za pokrivanje streh.

Vsa stavbinska in kleparska dela v priznano solidni izvršitvi. Proračun brezplačno in poštnine prosto. Popravila točno in po najnižji dnevni ceni. Ambalaža in pločevine.

Naročajte in širite „AVTONOMISTA!“

Export **„Jugoeksim“** Import
trgovska družba

Vekoslav Pelc in drugovi v Ljubljani, Vegova ulica štev. 8.

Trgovina s špecerijskim, kolonijalnim, materijalnim blagom, deželnimi in poljskimi pridelki ter izdelki, mlevskimi izdelki, lesom in lesnimi izdelki ter manufakturo na debelo.

Vse pisine, arisalne in šol. potrebščine

dobite najceneje v papirni trgovini

Miroslav Bivic, Ljubljana
Sv. Petra cesta št. 29.

Lastna knjigoveznica. — Velika zaloga šolskih zvezkov, map in blokov.

„ADMINISTRATOR“
d. z o. z.
Ljubljana, Miklošičeva cesta št. 28

Eskontira povzetne pošiljatve. Vnovčuje denarne terjatve. Prevzema cesije. Posreduje kupčije z denarnimi zavodi. Prevzema blago v komisijsko prodajo proti bančni garanciji. Evidenca važnih dogodkov. Agentura.

Praktično božično in novoletno darilo
so
čevlji

Prodajalne v Ljubljani:

Breg štev. 20, Aleksandrova cesta štev. 1, Prešernova ulica 1 - Seljak.

Na deželi v vsaki večji trgovini s čevlji.

Na veliko razpošilja tovarna Peter Kozina & Ko, Tržič, Gorenjsko. Ceniki na zahtevo brezplačno.

Ljudska posojilnica

reg. zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani

obrestuje hranilne vloge po najugodnejši obrestni meri, vezane vloge po dogovoru brez vsakega odbitka.

Svoje prostore ima tik za frančiškansko cerkvijo v lastni palači, zidani še pred vojno iz lastnih sredstev. Poleg jamstva, ki ga nudi lastna palača, veleposestvo in drugo lastno premoženje, jamčijo pri Ljudski posojilnici kot zadrugi z **neomejenim** jamstvom, za vloge vsi člani z vsem svojim premoženjem, ki presega večkratno vrednost vseh vlog.

Hranilne vloge znašajo nad K 130,000.000·—

Zadružna banka v Ljubljani

Brzojavi: Zadrubanka. **Aleksandrova cesta štev. 5.** Telefon štev. 367.

Vplačani kapital K 10,000.000.

Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje

Potovalni pisalni stroj „CORONA“ **Teža 3 in pol kg. Precizno fini mehanični amerikanski izdelek.**

Zastopstvo: L. BARAGA, Ljubljana, Šelenburgova ul. 6./I. d.